

PUISTOSUUNNITELMASELOSTUS Mannerheimipuisto

Tämä suunnitelmaselostus koskee Turun kaupungin VII (007) kaupunginosassa sijaitsevan Mannerheimipuiston puistosuunnitelmaa. Kohde on asemakaavassa puistoalue.

Alueen kuvaus

Sijaintikartta

Suunnittelualue sijaitsee Mikaelinkirkon koillispuolella Puutarhakadun, Koulukadun, Rauhankadun ja Puistokadun rajaamassa korttelissa.

Mannerheimipuisto on arvokas arkkitehtonista tyyliä edustava kaupunkipuisto. Mikaelinkirkko ja puisto sijaitsevat kumpikin omalla kukkulallaan ja ne muodostavat kaupunkikuvallisen kokonaisuuden.

Puisto on määritetty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi (RKY-alueeksi) osana Port Arthurin puutalokorttelien ja Mikaelinkirkon kokonaisuutta.

Mannerheimipuisto kuuluu yhdessä Mikaelinkirkon korttelin kanssa Turun kansalliseen kaupunkipuistoon, joka on perustettu vuonna 2013 kaupungin esityksestä ja ympäristöministeriön päätöksellä.

Tausta ja puistosuunnitelman tavoitteet

Puiston kaikki rakenteet; käytävät, kalusteet, pensas- ja perennaistutukset sekä nurmipinnat ovat elinkaarensa päässä. Valaistuksen määrä on riittämätön ja puistovalaisimien kunto huono. Puiston perusrakenteiden osalta korjausvelkaa on kertynyt merkittävästi.

Leikkipaikka on huonokuntoinen ja monia elinkaarensa päähän tulleita välineitä on jouduttu poistamaan turvallisuussyistä. Aita on liian matala, eikä leikkipaikan varustelu vastaa keskusta alueen leikkipaikkatarpeeseen. Keskusta alueen leikkipaikka olosuhteiden parantamista on toivottu asiakkaiden taholta useissa aloitteissa ja Leikintekoa ohjelman laadinnassa. Mannerheimipuiston leikkipaikan peruskorjaus on ohjelmoitu Leikintekoa ohjelmaan (Kh 22.06.2021 § 307). Kahlua on peruskorjattu 2008 ja se ei ole peruskorjauksen tarpeessa.

Kaupunkiympäristötoimiala teki asukaskyselyn puistoa koskien Kerro Kantasi palvelussa keuhkuvuonna 2021. Vastauksia saatiin 235. Puistoon toivottiin erityisesti enemmän toimintoja ja valaistusta. Vaikka

käyttövirkistysalueiden tarve keskustan alueella on suuri, puisto ja sen kenttä on nykyisellään melko vähäisessä käytössä. Puistosuunnitelmassa on huomioitu Kerro kantasi kyselyssä saadut vastaukset. Kasvatus ja opetuslautakunnalle on lähetetty lausuntopyyntö vuonna 2021 laaditusta idealuonnoksesta. Pyyntöön ei saatu vastausta. Lausuntoa pyydetään uudelleen puistosuunnitelman kuulemisvaiheessa.

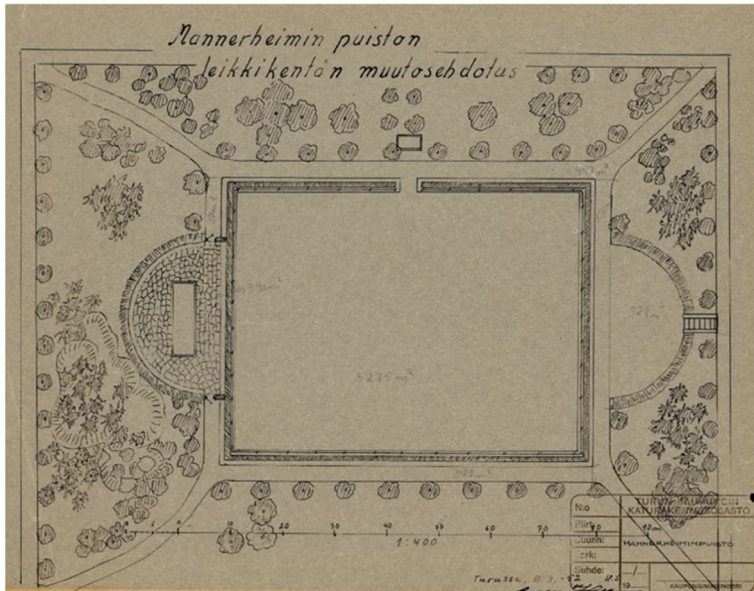
Puiston peruskorjauksen tavoitteena on palauttaa huonoon kuntoon päässyt historiallinen puisto arvoiseensa asuun sekä lisätä puiston käytettävyyttä, puiston alkuperäistä ilmettä kunnioittaen. Lisäksi tavoitteena on toteuttaa asukaskyselyssä vahvasti esille nousseita tarpeita, kuten esimerkiksi valaistuksen ja toimintojen lisäämistä puistossa. Puistoa kehitetään siten, että tarjonta vastaa myös Parkinkentän uudelleenrakentamisen aiheuttamaan, väliaikaisesti kasvavaan liikuntaolosuhteiden tarpeeseen keskusta-alueella. Puiston ja leikkipaikan peruskorjaus toteuttaa myös Pormestariohjelman linjausta leikin ja liikunnan yhdistämisestä sekä omatoimista liikkumista tukevana kohteena osaltaan myös kaupunginvaltuuston päättämiä (11.4.2022 § 67) Turku liikuttaa kaikkia - tulevaisuuden linjauksia.

Puiston historiaa

Engelin vuonna 1828 laatima ruutuasemakaava rakenteellisine ja kaupunkikuvallisine ihanteineen muodostaa yhä tänäkin päivänä selkärangan Turun vehreälle kaupunkirakenteelle. Kallioiset, Engelin kaavassa asuinkäyttöön osoitetut korttelit varattiin puistoiksi. Niistä toiselle rakennettiin Mikaelinkirkko (1905) ja toisesta tuli Kirkkopuisto (vuodesta 1942 alkaen Mannerheimipuisto). Kirkkopuiston alue oli 1800-luvun loppuun asti rakentamatonta joutomaata ja viljelemätöntä niittyä, kallioita sekä pensaita. Puistokatu sai istutukset 1800-luvun jälkipuoliskolla ja Kirkkopuisto toteutettiin vasta 1920-30 -luvulla, jolloin Turussa kehitettiin laajemminkin urheilu- ja ulkoilupaiikkoja. Lasten leikkipaikkojen tulo puistoihin liittyi 1900-luvun vaihteessa tapahtuneeseen liikuntakulttuurin muutokseen. Lähes joka puistoon muodostettiin avoin kenttä lasten leikkejä varten. Viimeistään 1930-luvulla puistoihin tulivat pienten lasten kahluualtaat, keinut ja hiekkalaatikot.

Mannerheimipuisto on oman aikansa edustava ja hyvin säilynyt tyyppiesimerkki monumentaalirakennuksen eduspuistosta. Puistoa ryhdyttiin rakentamaan kaupunginpuutarhuri Harald Söderbergin suunnitelman pohjalta vuonna 1926, jolloin sinne istutettiin puistolehmuksia ja pensaita. Seuraavana vuonna puistoon rakennettiin kiviportaita, se salaojitettiin ja otettiin käyttöön lasten leikkikenttä. Puistoon istutettiin myös nurmikkoa. 1920-luvun lopulla istutettiin lisää lehti- ja havupuita sekä pensaita. Vuonna 1936 puistoon rakennettiin lapsia varten 15 metriä pitkä ja 5 metriä leveä betonirakenteinen kahluuallas sekä pystytettiin leikki- ja voimistelutelineet. Talvella 1930 puistoon jäädettiin ensi kertaa luistelukenttä. Vuonna 1953 kahluualtaan ympäristö laatoitettiin liuske kivellä ja leikkikenttä jaettiin pensaidalla.

Mannerheimipuisto -nimitys annettiin puistolle marsalkka Mannerheimin kunniaksi kaupunginhallituksen aloitteesta Mannerheimin 75-vuotispäivänä 4.6.1942. Puistokadun puoleisessa päädyssä on vuonna 1994 paljastettu Marsalkka Mannerheimin pronssinen muistomerkki (Arne Ehojoki (suunnittelu) ja Veikko Leppänen (veistäjä) 1959).

*Puiston muutossuunnitelma vuodelta 1953. Koskee leikkialueen rajausta ja altaan ympäristön kiveämistä.
Lähde: Turun kaupunginarkisto*

*Valokuva uudesta puistosta. Etualalla leikkipaikka. Leikatut pensasaidat rajaavat kenttää.
Taustalla Mikaelinkirkko. Kuva Turun Sanomat/Turun museokeskus 1.7.1942*

Nykytila ja säilyneisyys

Puiston sommitelma on säilynyt alkuperäisen toteutuksen mukaisena. Kenttää kiertävä orapihlaja-aita hoidetaan leikattuna, mutta sen alkuperäiset korkeammat hammastukset ovat hävinneet. Katujen varrella ja kentän pitkien sivujen reunalla on puistolehmusrivit ja molemmin puolin ryhmät kookkaita japanintuijia, joilla on korvattu kuolleet kartiotammet. Alppiruusut on istutettu 1980-luvun lopussa. Puusto on hyväkuntoista. Leikkipaikka on edelleen koillisosan kaarevan aidanteen sisällä. Keinut on sijoitettu kentän puolelle. Allas on hiljattain kunnostettu ja sitä ympäröivä liuskekiveys on säilytetty.

Puisto on määritetty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi (RKY-alueeksi) osana Port Arthurin puutalokorttelien ja Mikaelinkirkon kokonaisuutta. Mannerheimipuisto on osa Turun kansallisen kaupunkipuiston osa-alueita Keskustan historialliset puistot.

Puistossa on suuri varpuspopulaatio (luokiteltu uhanalaiseksi lajiksi vuonna 2015), jonka edellytyksenä on leikatun orapihlaja-aidan säilyminen.

*Mannerheiminpuisto 1930- luvun alussa.
Veljekset Karhumäki.*

PUISTOSUUNNITELMA

Suunnitteluratkaisut sovitetaan puiston alkuperäiseen, historiallisesti arvokkaaseen sommitelmaan. Peruskorjauksessa huonoon kuntoon päässyt puisto palautetaan arvoiseensa asuun ja sen käytettävyyttä lisätään. Historiallista puistoa ja sen rakennustaiteellisesti arvokasta ympäristöä kunnioittaen valitut kalusteet, varusteet, kasvillisuus ja pinnoitteet luovat yhtenäisen, aikakauden ilmeeseen istuvan kokonaisuuden. Monipuoliset leikki- ja liikuntamahdollisuudet lisäävät puiston vetovoimaa. Penkkien lukumäärän lisääminen, pöytäpenkkiryhmät sekä kaiteet jyrkkien puistokäytävien varrella parantavat puiston saavutettavuutta ja lisäävät oleskelun mahdollisuuksia. Kenttä- ja puistovalaisituksen lisääminen, leikkilinnan valaistus ja kentän gobo-valokuviot pidentävät puiston käyttökautta ja tuovat asukkaiden kaipaamaa turvallisuutta. Tapahtumasähköt antavat mahdollisuuden laajemmalle tapahtumien valikoimalle puistossa. Pensasaitojen uusiminen varmistaa puiston historiallisen ilmeen säilymisen myös tuleville sukupolville. Vaiheittain toteutettuna se myös turvaa uhanalaisen varpuspopulaation säilymisen mahdollisuuksia puistossa.

Yhteydet

Puiston läpi kulkevat reitit kulkevat kentän ympäri. Kentän poikki oikaisemista pyritään estämään pensasaitojen sijoittelulla ja niitä rajaavilla metalliaidoilla.

Puistokadun suunnasta tulevat reitit ylös mäelle ovat jyrkkiä (8%) ja niihin lisätään käsijohteet helpottamaan kulkemista.

Toiminnot

Leikkivarusteet uusitaan ja täydennetään. Puiston vetonaulaksi tehdään linnamainen kiipeilyvaruste, johon liittyy liukumäkiä, kiipeilyverkkoja ja -seiniä. Kentän oheen lisätään liikunnallisia varusteita. Muut kalusteet sijoitetaan puiston laiduille, sekä pensasaitojen suojiin. Kaikki kalusteet, varusteet ja leikkivälineet ovat tyyppiä, joissa yhdistyvät käyttömukavuus, pitkäikäisyys ja ympäristöön sopiva ilme. Kahluuallas on hiljattain kunnostettu.

Kentän ympärille merkitään 'kilometripylväillä' reitti, joka soveltuu kävelyyn ja juoksuun. Reitin varrelle tehdään matkan pituutta kuvaavat merkinnät. Mannerheiminpuistoon on tulossa uusi pukusuoja. Koska uusien pukusuojien suunnittelu on vasta konseptisuunnitteluvaiheessa, puistosuunnitelmaan on tehty pukusuojaa varten alustava tilavaraus, tiedossa olevien mittojen mukaan.

Avoin kivituhkakenttä on tärkeä osa historiallisen puiston sommitelmaa. Kentän käytettävyyttä esitetään parannettavaksi hiekkatekonurmella, joka mahdollistaa erilaisen pelailun, vapaamuotoisen oileilun, pieni-muotoiset tapahtumat sekä talvisen luistelukäytön. Hiekkatekonurmen väri ja hiekka on valittu siten, että muutos maisemassa on mahdollisimman pieni. Sulaan aikaan kentän länsipäättyyn tuodaan irtomaalit, vapaamuotoista pelailua varten. Täysmittaista pelikenttää Mannerheiminpuistoon ei voida toteuttaa

tilanpuutteen sekä puiston sijainnin takia. Puistoa ympäröivät kadut ovat vilkasliikenteisiä ja pallojen karkailu liikenteen joukkoon tulisi estää historialliseen ympäristöön sopimattomilla, korkeilla metalliverkkoaidoilla.

Valaistus ja sähkö

Asukkaiden vastauksissa yhdeksi suurimmaksi puiston käyttöä rajoittavaksi tekijäksi koettiin puiston valaistus. Puistosuunnitelmassa leikkipaikan, käytävien ja kentän valaistusta parannetaan. Kentän nykyiset valaisimet ovat puistossa alun perin käytettyä Aaroninsauva -mallia. Uudet kenttävalaisimet tehdään samalla valaisinmallilla. Leikkipaikalle ja puistokäytävien varrelle asennetaan uusia puistovalaisimia. Kahluualtaan puoleiseen päähän pensasaidan viereen on suunniteltu uudet pollarivalaisimet.

Puistoon sijoitetaan tekniikkapollareita erilaisten tapahtumien sähköntarvetta varten. Kentän pintaan heijastettavilla liikkuvilla ja vaihtuvilla Gobo-valaisimien kuvioilla lisätään liikunnallisuutta ja leikin mahdollisuuksia. Myös leikkilinna valaistetaan sisäpuolelta turvallisuuden lisäämiseksi ja käyttökauden pidentämiseksi.

Kasvillisuus

Mannerheimipuiston pensasaidat ovat huonossa kunnossa ja ne uusitaan vaiheittain, jotta alueen varpuspopulaatio häiriintyy mahdollisimman vähän. Samalla ohjataan diagonaalinen kulku kentän läpi puistokäytävälle ja laajennetaan leikkipaikkaa. Pensasaitojen sisäpuolelle lisätään aita kulunohjauksen ja pensaiden kasvuunlähdön varmistamiseksi. Lounaiskulman perenna-alue kunnostetaan. Puiston puusto on hyvässä kunnossa ja se säilyy nykyisellään.

Hulevesirakenteet ja kuivatus

Puiston maanpinnan tasaus säilytetään nykyisellään. Kenttä salaojitetaan. Pinnoitteet ovat vettäläpäiseviä.

Hoitoluokitus ja talvikunnossapito

Puisto on Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020 mukaisesti hoitoluokkaa R3 Käyttöviheralue, leikki-, oleskelu ja kuntoilualueet ovat hoitoluokkaa R2 Toimintaviheralue. Kenttä on hoitoluokkaa U Urheilualue. Puiston hoito tapahtuu erillisen hoitosuunnitelman mukaisesti.

Suunnitelman käsittely

Puistosuunnitelma ja suunnitelman yksityiskohtia selventävä suunnitelmaselostus ovat nähtävillä 18.3-2.4.2024.

Mahdolliset muistutukset suunnitelmaan voi toimittaa ennen nähtävillä oloajan päättymistä osoitteeseen Kaupunkiympäristö, Toteutussuunnittelu, Puolalankatu 5, 3. krs, 20100 Turku tai sähköpostilla kaupunkirakentaminen.toteutussuunnittelu@turku.fi

Nähtävillä olon jälkeen toimiala käsittelee mahdolliset muistutukset ja tekee harkintansa mukaan suunnitelmaan muutoksia ennen suunnitelman viemistä päätöksentekoon. Suunnitelman hyväksyy kaupunkiympäristölautakunta. Tavoitteena on saada asia lautakunnan käsittelyyn syksyn aikana.

Lisätietoja:

Johanna Salmela
maisemasuunnittelija
puh 040 8387905
johanna.salmela@turku.fi